

การปรับปรุงการสอนวิชาเภสัชวิทยา

กรุงไกร เจนพาณิชย์

ภาควิชาเภสัชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

เมื่อเร็วๆ นี้ผู้เขียนได้ทราบว่าจะมีการปรับปรุงการสอนวิชาเภสัชวิทยาให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าแพทย์ที่จบใหม่ใช้ยาไม่ถูกต้องตามหลักวิชาในหลายด้านด้วยกัน ทางราชการจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อพิจารณาถึงจุดอ่อนของการเรียนการสอนเฉพาะวิชาเภสัชวิทยา โดยที่มิได้คำนึงถึงสาเหตุอื่นๆ ที่อาจเกี่ยวข้องด้วยเลย นับเป็นข้อที่น่าสนใจและชวนสงสัยอย่างยิ่งว่า เหตุใดจึงมีการตีความง่ายๆ เช่นนั้น

ประการต่อมา คณะกรรมการชุดดังกล่าวมิได้มีผู้แทนของภาควิชาเภสัชวิทยา ครบทุกสถาบันในระยะแรก ซึ่งต่อมา เมื่อได้รับการทักท้วงจึงได้มีการรื้อฟื้นตั้งกรรมการซ่อมขึ้นอีก

ประการที่สาม ในการพิจารณาหลักสูตรการสอนวิชาเภสัชวิทยาที่คิดว่าดีนั้น มีกรรมการหลายท่านเห็นว่าควรตัดการสอนภาคปฏิบัติเสียเลย เพราะไม่มีความจำเป็นแต่อย่างใด แต่มีกรรมการบางท่าน (ส่วนน้อย) ยังคงเห็นว่าการเรียนภาคปฏิบัติจำเป็นต่อการเป็นแพทย์และนักวิจัยในอนาคต

ประการที่สี่ เวลาในการพิจารณาหลักสูตรเก่า และการจัดทำหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของทางราชการนั้นสั้นมาก ดูเป็นการเร่งรีบและเร่งรัดจนเกินไป

ประการที่ห้า ความพร้อมเพรียงของคณะกรรมการในการประชุมก็ไม่สอดคล้องกับเวลาที่ตั้งใจจะทำงานชิ้นนี้สำเร็จไปโดยพลัน ฯลฯ

ข้อมูลส่วนน้อยเหล่านี้ ผู้เขียนได้ทราบมาโดยบังเอิญเพราะไม่ได้เป็นกรรมการในคณะกรรมการชุดนี้ อย่างไรก็ตามในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาเภสัชวิทยามากกว่า 25 ปี ก็อดรู้สึก

ข้องใจไม่ได้ และเกรงว่าน่าจะเกิดความเข้าใจผิดกันบางประการ ผู้เขียนจึงขอแสดงทัศนะส่วนตัวเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยย่อ คือ

1. การลงความเห็นว่าการสั่งใช้ยาของแพทย์จบใหม่ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม (คงไม่ใช่ทุกราย อาจเป็นส่วนน้อย) นั้น เป็นผลมาจากการสอนวิชาเภสัชวิทยาไม่ดี น่าจะไม่ถูกต้อง เพราะหลังจากนักศึกษาผ่านวิชาเภสัชวิทยาไปแล้ว ก็ได้ไปศึกษาต่อทางภาควิชาคลินิกอีกหลายวิชา เขาเหล่านั้นได้รับการสั่งสอน ชี้นำ จากคณาจารย์อีกเป็นจำนวนมาก อาจทำให้ทัศนคติต่างไปจากตอนเรียนอยู่ทางปรีคลินิกก็ได้ เรื่องนี้น่าจะประเป็นผลการเรียนการสอน เรื่องการใช้ยาจากทางภาควิชาคลินิกมากกว่า แต่ถ้ายังคิดว่าการสอนเภสัชวิทยา ยังไม่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลดีพอก็อาจศึกษาได้จากการทดสอบความรู้ทางเภสัชวิทยาเมื่อสิ้นสุดการสอนทันที ซึ่งคงจะได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากกว่า

2. การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงการสอนเภสัชวิทยา ควรรวบรวมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิชาี้โดยตรงเป็นอันดับแรก อันดับรองคือผู้สอนทางคลินิกที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยา ฉะนั้นจึงควรอย่างยิ่งที่จะระดมความคิดจากผู้แทนของภาควิชาเภสัชวิทยาทั้งหมด ไม่ใช่เลือกแบบคกๆ หล่นๆ เพราะถ้าขนาดจัดตั้งคณะกรรมการยังทำไม่ได้เรียบร้อยแล้ว จะหวังอย่างไรได้ว่างานที่กำลังจัดทำอยู่นั้นจะเรียบร้อยไปได้ เรื่องนี้ขอให้คิดว่าจะต้องรวบรวมผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุด และต้องรวบรวมหลังสมองจากท่านเหล่านั้นให้ครบถ้วน อย่าลืมว่า "หลายหัวย่อมดีกว่าหัวเดียว"

3. การที่ไม่เห็นความสำคัญของการสอนภาคปฏิบัติ จนถึงกับจะให้ตัดทิ้งนั้น น่าที่จะต้องทบทวนใหม่อย่างละเอียดถี่ถ้วน ตามหลักของการศึกษาสมัย 40 ปีก่อนนั้นมีอยู่ว่า จะต้องจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถเอาตัวรอดได้ ดำรงคนให้เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองให้มากที่สุด ทั้งนี้จะเห็นได้จากการจัดการเรียนการสอนออกเป็น 4 ส่วน ซึ่งแต่ละส่วนย่อมมีความสำคัญเท่าๆ กัน คือ

พหุศึกษา สอนให้มีความรู้ทางวิชาการ หรือทางด้านทฤษฎีในชั้นใช้การได้

พลศึกษา สอนให้มีความรู้ที่ทำให้ร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี ไม่เจ็บป่วย

จริยศึกษา สอนให้มีความรู้ที่ทำให้คน เป็นคน โดยสมบูรณ์ มีจริยธรรม คุณธรรม
ประจำใจ

ทัศนศึกษา สอนให้มีความรู้ในแง่ของการปฏิบัติจนสามารถทำงานได้ด้วยมือของคน
เอง

ความรู้ 4 ประการนี้ เปรียบเสมือนแก้วสี่ 4 ขา ที่จะขาดขาใดขาหนึ่งเสียมิได้

ในปัจจุบันทางราชการต้องการให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถในการวิจัย เพื่อ
ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมืองได้อย่างเต็มที่ แล้วเหตุใดจนจึงมี
กรรมการหลายท่านกลับไม่เห็นความสำคัญของภาคปฏิบัติ "การทำด้วยมือ" ซึ่งทำให้รู้จักคิด รู้จัก
แก้ปัญหา และไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้แก่อุปสรรค ท่านอาจลืมนึกถึงสุภาษิตที่ว่า "สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น
สิบตาเห็นไม่เท่ามือคลำ สิบมือคลำไม่เท่าชำนาน" และความชำนาญจะเกิดขึ้นได้ ก็เนื่องจากมี
ประสบการณ์จากการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องนั่นเอง

4. การกำหนด เวลาในการปรับปรุงการสอน เกษียณวิทยาสิ้น เกินไป จนดูเหมือนการ
รีบเร่ง รีบร้อน อาจเป็นผลเสียต่อผลงานได้ ประกอบกับการพร้อมเพรียงในการประชุม ของ
กรรมการยังมีน้อยด้วย ก็ยิ่งจะทำให้เกิดช่องโหว่หรือข้อผิดพลาดในการพิจารณา เรื่องต่างๆ ได้มาก
เรื่องนี้เป็นงานระดับชาติ ไม่ใช่งานส่วนตัว เป็นผลงานที่จะส่งผลกระทบยาว ถ้าทำผิดพลาดไป
ก็น่าเสียใจที่ว่าแทนที่จะฝากไฟไม้ลายมือและทำประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมือง ผลก็จะกลับตรงกันข้าม
ไป พระพุทธพจน์ที่ว่า "ความพร้อมเพรียงของหมู่คณะย่อมนำสุขมาให้" และ "ความพร้อม เพรียง
ของหมู่คณะย่อมยังประโยชน์ (การงาน) ให้สำเร็จ" ควรจะได้รับการพิจารณา ณ โอกาสนี้ด้วย

การปรับปรุงการสอน เกษียณวิทยามีความสำคัญ และจำเป็น เพื่อให้เหมาะสมกับกาล
สมัย เพราะทุกสิ่งทุกอย่างแปรเปลี่ยนไปไม่อยู่คงที่ แต่การปรับปรุงนั้นต้องกระทำด้วยความรอบ
คอบพิจารณาด้วยความ เป็นธรรม (ใจเป็นกลาง) ดังพุทธภาษิตที่ว่า "ใคร่ครวญให้ดีก่อนจึงทำ"
ฝึกถึงประโยชน์ของส่วนรวม เป็นที่พึง จะนั้นจึงต้องอาศัยเวลาและข้อมูลมากพอ มีความสมัครสมาน
สามัคคี เสียสละเพื่อชาติบ้านเมือง และอนุชนที่จะมารับช่วงกิจการในด้านนี้ต่อไปด้วย

บทความนี้ไม่ใช่บทความทางวิชาการแต่อย่างใด เพราะผู้เขียนก็ได้หวังที่จะให้เป็นเช่นนั้นด้วย จุดประสงค์ของผู้เขียนก็คือ อยากเห็นความถูกต้อง และความเจริญของวิชาเภสัชวิทยา เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและประชาชนชาวไทยตลอดไป

(บทความนี้เป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนไม่เกี่ยวข้องกับภาควิชาหรือวารสารแต่อย่างใด)